Ειδικότερα, η οργάνωση της αγοράς παρέχει στους εξαγωγείς δικαίωμα επιλογής μεταξύ της καταβολής των επιστροφών που ισχύουν κατά την ημέρα της εξαγωγής και του συστήματος προκαθορισμού, σκοπός του οποίου είναι να γνωρίζουν με βεβαιότητα, κατά το χρόνο της συνάψεως των συμβάσεών τους, το ύψος των επιστροφών που θα λάβουν.

Στην υπόθεση 62/83,

EXIMO MOLKEREIERZEUGNISSE HANDELSGESELLSCHAFT MBH, επιχείρηση με έδρα το Αμβούργο, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο Αμβούργου Peter Lang, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο Jean-Joseph Wolter, 21, avenue du X-Septembre,

ενάγουσα,

κατά

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, εκπροσωπούμενης από τον Bernhard Jansen, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Oreste Montalto, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αποζημιώσεως βάσει των άρθρων 178 και 215, εδάφιο 2, της συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα)

συγκείμενο από τους K. Bahlmann, πρόεδρο τμήματος, P. Pescatore και O. Due, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: J. A. Pompe, βοηθός γραμματέας

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, η εξέλιξη της διαδικασίας, τα αιτήματα, οι ισχυρισμοί και τα επιχειρήματα των διαδίκων συνοψίζονται ως εξής:

I — Πραγματικά περιστατικά

Ο κανονισμός 876/68 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1968 (ΕΕ, ειδ. έκδ. 03/003, σ. 105), καθορίζει, στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, τους γενικούς κανόνες για τη χορήγηση επιστροφών λόγω εξαγωγής και τα κριτήρια προσδιορισμού του ύψους τους.

Το άρθρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2732/71 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1971 (ΕΕ, ειδ. έκδ. 03/033, σ. 36), προβλέπει ότι είναι δυνατός ο εκ των προτέρων καθορισμός της επιστροφής. Στην περίπτωση αυτή, η επιστροφή που ισχύει κατά την ημέρα της υποβολής της αιτήσεως για τη χορήγηση πιστοποιητικού εξαγωγής εφαρμόζεται για την εξαγωγή που πρόκειται να πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια της ισχύος του πιστοποιητικού, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου, που υποβάλλεται μαζί με την αίτηση για τη χορήγηση του πιστοποιητικού. Μπορεί να αποφασιστεί αναπροσαρμογή της προκαθορισμένης επιστροφής, αν υπάρξει μεταβολή είτε των τιμών παρεμβάσεως είτε του ύψους της ενισχύσεως που ισχύει τόσο για τα προϊόντα για τα οποία χορηγείται ενίσχυση, όσο και για εκείνα στα οποία έχουν ενσωματωθεί τέτοια προϊόντα· η διάταξη αυτή δεν ισχύει για τα προϊόντα, για τα οποία η επιστροφή καθορίστηκε χωρίς να ληφθεί υπόψη η ενίσχυση που χορηγήθηκε.

Με ανακοίνωση της 13ης Νοεμβρίου 1981, η Επιτροπή πληροφόρησε τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες της Κοινότητας ότι είχε την πρόθεση να αναπροσαρμόσει τις εκ των προτέρων καθορισμένες επιστροφές, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 3, (όπως τροποποιήθηκε) του κανονισμού 876/68, κατά την έναρξη της γαλακτοκομικής περιόδου εμπορίας 1982/1983, προκειμένου να μπορέσουν να συνάψουν, επί της βάσεως αυτής, συμβάσεις για παραδόσεις που επρόκειτο να πραγματοποιηθούν μετά την έναρξη της νέας περιόδου εμπορίας. Σύμφωνα με την ανακοίνωση αυτή, τα ποσά της αναπροσαρμογής θα καθορίζονταν βάσει των μεταβολών των τιμών παρεμβάσεως και θα εφαρμόζονταν στις επιστροφές που θα προκαθορίζονταν τουλάχιστον 14 ημέρες πριν από την ημερομηνία κατά την οποία το Συμβούλιο θα αποφάσιζε για τις τιμές παρεμβάσεως που θα ίσχυαν για την περίοδο εμπορίας γαλακτοκομικών προϊόντων 1982/83. Η ανακοίνωση της Επιτροπής αναδημοσιεύτηκε, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, στον Bundesanzeiger της 2ας Φεβρουαρίου 1982.

Κατά κανόνα, το Συμβούλιο καθορίζει τις τιμές παρεμβάσεως στην αρχή της κάθε περιόδου εμπορίας γαλακτοκομικών προϊόντων, η οποία, καταρχήν, αρχίζει την 1η Απριλίου και τελειώνει την 31η Μαρτίου του επόμενου έτους. Ωστόσο, το 1982, το Συμβούλιο παρέτεινε την περίοδο εμπορίας πέντε φορές, διαδοχικά από την 1η μέχρι την 4η Απριλίου, από την 5η μέχρι την 25η Απριλίου, από την 26η Απριλίου μέχρι την 2α Μαΐου, από την 3η μέχρι την 16η Μαΐου και από την 17η μέχρι την 19η Μαΐου. Η νέα περίοδος εμπορίας άρχισε μόλις την 20ή Μαΐου 1982, ημερομηνία κατά την οποία άρχισαν να ισχύουν οι νέες ενδεικτικές τιμές και τιμές παρεμβάσεως για το γάλα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα, που καθορίστηκαν με τον κανονισμό 1184/82 του Συμβουλίου, της 18ης Μαΐου 1982 (ΕΕ L 140, σ. 2).

Οι νέες επιστροφές λόγω εξαγωγής στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομι-

κών προϊόντων καθορίστηκαν με τον κανονισμό 1324/82 της Επιτροπής, της 28ης Μαΐου 1982 (ΕΕ L 150, σ. 46). Για το βούτυρο της δασμολογικής διακρίσεως 04.03 Α καθορίστηκε σε 133 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα καθαρού βάρους, έναντι 105 ECU της προηγούμενης περιόδου εμπορίας.

Με τον κανονισμό 1669/82, της 14ης Ιουνίου 1982 (ΕΕ L 187, σ. 1), η Επιτροπή καθόρισε για το εν λόγω βούτυρο το ποσό αναπροσαρμογής σε 31,86 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα. Προκειμένου να καταστείλει ορισμένες κερδοσκοπικές ενέργειες, η Επιτροπή έκρινε αναγκαίο να περιορίσει την αναπροσαρμογή, όπως είχε αναγγείλει με την ανακοίνωσή της της 13ης Νοεμβρίου 1981, μόνο στις περιπτώσεις εκείνες που είχε υποβληθεί αίτηση χορηγήσεως πιστοποιητικού εξαγωγής περισσότερο από 14 ημέρες πριν από την ημερομηνία της αποφάσεως του Συμβουλίου σχετικά με τις τιμές παρεμβάσεως της περιόδου εμπορίας 1982/83. Κατά συνέπεια, αναπροσαρμογή έγινε μόνο για εκείνες τις επιστροφές που είχαν προκαθοριστεί μέχρι την 3η Μαΐου 1982.

Η επιχειρήση Eximo Molkereierzeugnisse Handelsgesellschaft mbH, γερμανική εταιρεία εμπορίας γαλακτοκομικών προϊόντων, με έδρα το Αμβούργο, ζήτησε, στις 12 Μαΐου 1982, από το Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung της Φραγκφούρτης επί του Μάιν πιστοποιητικό εξαγωγής ή βεβαίωση προκαθορισμού για μια εξαγωγή προς την Ελβετία 500 τόνων βουτύρου της δασμολογικής διακρίσεως 04.03 Α. Το πιστοποιητικό χορηγήθηκε στις 18 Μαΐου 1982 με βάση το ποσό που ίσχυε κατά την ημέρα υποβολής της αιτήσεως, δηλαδή 105 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα. Το πιστοποιητικό χορηγήθηκε αφού η Eximo κατέθεσε ασφάλεια 53 150 γερμανικών μάρκων.

Μετά τον καθορισμό των νέων τιμών παρεμβάσεως, η εταιρεία Eximo, στις 29 Μαΐου 1982, υπέβαλε νέα αίτηση πιστοποιητικού εξαγωγής ή βεβαιώσεως προκαθορισμού, βάσει του νέου ποσού των 133 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα. Οι εξαγωγές πραγματοποιήθηκαν βάσει αυτού του πιστοποιητικού, ενώ το πρώτο πιστοποιητικό δεν χρησιμοποιήθηκε.

Η Eximo θεωρεί ότι υποχρεώθηκε να ζητήσει νέο πιστοποιητικό, μετά την έναρξη της ισχύος των τιμών παρεμβάσεως της περιόδου 1982/83, προκειμένου να αποφύγει τις ζημιές που θα υφίστατο αν πραγματοποιούσε την εξαγωγή με βάση το ποσό του πρώτου πιστοποιητικού. Αντίθετα, αν είχε μπορέσει να επωφεληθεί από την αναπροσαρμογή που προβλέπει ο κανονισμός 1669/82, θα μπορούσε να πραγματοποιήσει τις εξαγωγές με το ποσό των 136,86 (105 + 31,86) ECU ανά 100 χιλιόγραμμα. Συνεπώς, υπέστη ζημία 3,86 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα, δηλαδή συνολικά 47 150 γερμανικών μάρκων· εξάλλου, υφίσταται την απώλεια της ασφάλειας των 53 150 γερμανικών μάρκων, δηλαδή οι εν λόγω κοινοτικές πράξεις της έχουν προκαλέσει ζημία 100 300 γερμανικών μάρκων.

II — Έγγραφη διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

Με δικόγραφο που περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 18 Απριλίου 1982, η εταιρεία Eximo άσκησε, δυνάμει των άρθρων 178 και 215 της συνθήκης ΕΟΚ, αγωγή αποζημιώσεως κατά της ΕΟΚ, εκπροσωπούμενης από την Επιτροπή, με την οποία ζητεί από το Δικαστήριο να της καταβάλει ποσό 100 300 γερμανικών μάρκων, εντόκως, βάσει επιτοκίου 0,25 % επί κεφαλαίου 53 150 γερμανικών μάρκων, από τις 18 Μαΐου 1982, καθώς και βάσει επιτοκίου μεγαλύτερου κατά δύο μονάδες από τον προεξοφλητικό τόκο της Deutsche Bundesbank επί του υπολοίπου κεφαλαίου των 47 150 γερμανικών μάρκων από τις 29 Μαΐου 1982.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, η προσφεύγουσα, ιδίως με το συμπληρωματικό

υπόμνημα της 22ας Ιουνίου 1983, το οποίο πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 4 Ιουλίου, μετέβαλε τα αιτήματά της ως προς ετήσια επιτόκια για τις περιόδους μετά την 18η Μαΐου 1982. Η Επιτροπή αμφισβήτησε το παραδεκτό των συμπληρωματικών αυτών αιτημάτων. Το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφάσισε να επιφυλαχθεί ως προς το παραδεκτό των συμπληρωματικών αιτημάτων της ενάγουσας μέχρι την έκδοση της οριστικής αποφάσεως.

Στην απάντησή της, η ενάγουσα συμπλήρωσε ή διευκρίνισε, επικουρικώς, την αγωγή της υπό την έννοια ότι η Κοινότητα, κατά της οποίας στρέφεται η αγωγή εκπροσωπείται όχι μόνο από την Επιτροπή αλλά επίσης και από το Συμβούλιο.

Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει ως απαράδεκτη την αγωγή, και, επικουρικώς, ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει την ενάγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Μετά το πέρας της έγγραφης διαδικασίας, το Δικαστήριο κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Ωστόσο, κάλεσε την ενάγουσα να απαντήσει γραπτώς σε ένα ερώτημα· η απάντηση δόθηκε εντός της ταχθείσης προθεσμίας.

Με διάταξη της 7ης Δεκεμβρίου 1983, το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 95, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού διαδικασίας, αποφάσισε να αναθέσει την εκδίκαση της υποθέσεως στο δεύτερο τμήμα.

III — Ισχυρισμοί και επιχειρήματα των διαδίκων κατά την έγγραφη διαδικασία

Α — Επί του παραδεκτού

Η *Επιτροπή* θεωρεί την αγωγή ως εντελώς απαράδεκτη.

Η *ενάγουσα* υποστηρίζει, αντίθετα, ότι δεν πρέπει να γίνει δεκτή καμία από τις προβληθείσες ενστάσεις.

Σύμφωνα με την *Επιτροπή*, αφού με την αγωγή ζητείται αποζημίωση για την κατάπτωση της ασφάλειας, η αγωγή αυτή στρέφεται κατά μέτρου που έλαβε ο γερμανικός οργανισμός παρεμβάσεως.

Όπως όμως σαφώς συνάγεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η αγωγή αποζημιώσεως των άρθρων 178 και 215 της συνθήκης ΕΟΚ δεν έχει σκοπό τον έλεγχο του κύρους μέτρων που έλαβαν οι εθνικές αρχές κατά την άσκηση, δυνάμει της κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ Κοινότητας και κρατών μελών, των διοικητικών αρμοδιοτήτων τους στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής ή την εκτίμηση των χρηματικών συνεπειών τους. Ο έλεγχος αυτός εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια, τα οποία έχουν ενδεχομένως την υποχρέωση να απευθύνουν στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα. Η ταυτόχρονη προσφυγή στα εθνικά δικαστήρια και στο Δικαστήριο είναι απαράδεκτη για λόγους οικονομίας της διαδικασίας και λόγω του κινδύνου εκδόσεως ασυμβίβαστων αποφάσεων.

Εξάλλου, η αγωγή έχει απαράδεκτα προληπτικό χαρακτήρα, εφόσον δεν έχει υπάρξει ακόμα οριστική απόφαση ως προς την απώλεια της ασφάλειας. Το Δικαστήριο θα μπορούσε, βέβαια, να θεωρήσει παραδεκτές τις αγωγές με προληπτικό χαρακτήρα που αποβλέπουν στην αναγνώριση της υποχρεώσεως για αποζημίωση, εφόσον η ζημία είναι σε επαρκή βαθμό βεβαία· παραμένει, ωστόσο, ανοικτό το ζήτημα του παραδεκτού της αγωγής με την οποία ζητείται η καταβολή ορισμένου ποσού πριν από την επέλευση της ζημίας. Οι αγωγές αυτές δημιουργούν τον κίνδυνο εκδόσεως ασυμβίβαστων εθνικών και κοινοτικών αποφάσεων· στην προσφεύγουσα θα μπορούσε πχ. να επιδικαστεί δύο φορές το ίδιο ποσό,

αν εκδοθούν αφενός εθνική απόφαση που να αναγνωρίζει ότι η απώλεια της ασφάλειας είναι παράνομη και αφετέρου κοινοτική απόφαση που να επιδικάζει αποζημίωση για τον ίδιο λόγο.

Κατά την *προσφεύγουσα,* είναι αντίθετο προς την αρχή της ορθής απονομής της δικαιοσύνης να υποχρεωθεί ο ενάγων να εξαντλήσει προηγουμένως τα εθνικά μέσα παροχής έννομης προστασίας και, επομένως, να περιμένει επί μακρόν πριν κριθεί οριστικά το αίτημά του. Το Δικαστήριο αποδέχτηκε την αρχή αυτή σε υποθέσεις που αφορούσαν τη χορήγηση ποσών που ο εθνικός δικαστής δεν θα μπορούσε να επιδικάσει χωρίς μεταγενέστερη παρέμβαση της Κοινότητας ή που αφορούσαν κανονισμούς η προσβολή των οποίων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δεν θα μπορούσε εν πάση περιπτώσει να αποτρέψει παρά μόνο εν μέρει τη ζημία. Στην παρούσα περίπτωση πρόκειται για την ακύρωση άδειας εξαγωγής, η νομιμότητα της οποίας δεν μπορεί να κριθεί από τον εθνικό δικαστή παρά μόνο με προσφυγή στη διαδικασία του άρθρου 177. Ενόψει των προθεσμιών που συνεπάγεται η εν λόγω διαδικασία, η αναγνώριση τελικά δικαιώματος αποζημιώσεως δεν θα είχε πλέον καμία σημασία. Δεν υφίσταται κανένας κίνδυνος παραβιάσεως των αρχών της οικονομίας της διαδικασίας και της ομοιομορφίας της νομολογίας, δεδομένου ότι οι αποφάσεις του Δικαστηρίου δεσμεύουν τα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται διαφοράς με το ίδιο αντικείμενο. Η αγωγή ενώπιον του Δικαστηρίου είναι απαράδεκτη μόνο εφόσον στην ουσία στρέφεται κατά μέτρων τα οποία οι εθνικές αρχές έλαβαν βάσει του κοινοτικού δικαίου και εφόσον ο ενάγων μπορεί να επιτύχει το ίδιο αποτέλεσμα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Αυτό όμως δεν συμβαίνει στην παρούσα περίπτωση.

Η *Επιτροπή* ισχυρίζεται ότι η ενάγουσα μπορούσε επίσης να απευθυνθεί στις εθνικές αρχές για το θέμα της προσαρμογής των επιστροφών. Ουδόλως αμφισβητείται η πλήρης αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να κρίνει αγωγές αποζημιώσεως που στρέφονται κατά της Κοινότητας. Στην παρούσα υπόθεση όμως η αγωγή αφορά αποζημίωση για ζημία που ισχυρίζεται ότι υπέστη η ενάγουσα επειδή αδίκως δεν επωφελήθηκε από τις προσαρμογές. Ωστόσο, η ενάγουσα δεν υπέβαλε προς το γερμανικό οργανισμό παρεμβάσεως καμία αίτηση χορηγήσεως αναπροσαρμοσμένων επιστροφών· δεν υφίσταται καμία οριστική απορριπτική απόφαση, στην οποία θα μπορούσε να στηριχθεί απαίτηση αποζημιώσεως. Βέβαια, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι αγωγή αποζημιώσεως βάσει των άρθρων 178 και 215 είναι παραδεκτή ακόμη και όταν είναι δεδομένο ότι κανένα εθνικό δικαστήριο δεν θα μπορούσε να δεχθεί αγωγή περί καταβολής, λόγω ελλείψεως κοινοτικών διατάξεων που να επιτρέπουν στους εθνικούς οργανισμούς να προβαίνουν στις αιτούμενες καταβολές· επρόκειτο, όμως, για περιπτώσεις κατά τις οποίες το Δικαστήριο είχε ήδη οριστικά κρίνει σχετικά με την ύπαρξη απαιτήσεως καταβολής. Στην παρούσα υπόθεση η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι έχει αξίωση να της καταβληθεί το σχετικό ποσό, πρέπει όμως να την ασκήσει ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, το οποίο έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από το Δικαστήριο την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

Η *ενάγουσα* ισχυρίζεται ότι η αγωγή μερικώς μόνο αναφέρεται σε εθνικό μέτρο, στη χορήγηση δηλαδή της άδειας. Κατά κύριο λόγο, όσον αφορά δηλαδή την αποζημίωση για την παράλειψη της προσαρμογής των επιστροφών, στρέφεται αποκλειστικά κατά μέτρου της Κοινότητας.

Δεδομένου ότι δεν χρησιμοποίησε την άδεια της 18ης Μαΐου 1982, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να ζητήσει την προσαρμογή· η παραίτηση από την εν λόγω άδεια οφείλεται στο γεγονός ότι, λαμβανομένης υπόψη της ρυθμίσεως που είχε ανακοινώσει η Επιτροπή, δεν προβλεπόταν προσαρμογή. Η ενάγουσα δεν μπορούσε να υποβάλει στην αρμόδια εθνική αρχή αίτημα χωρίς κανένα νομικό έρεισμα ως προς τον τύπο ή την ουσία. Το επιχείρημα της Επιτροπής θα είχε ως συνέπεια την απαγόρευση κάθε απευθείας αγωγής αποζημιώσεως ενώπιον του Δικαστηρίου, εφόσον ανάλογο αίτημα θα μπορούσε να απευθυνθεί προηγουμένως προς τις εθνικές αρχές. Το σύστημα που προτείνει η Επιτροπή θα κατέληγε στο να κρίνει ο εθνικός δικαστής επί της ακυρώσεως της αδείας και, ενδεχομένως, επί ενός τμήματος της απαιτήσεως αποζημιώσεως, πιθανώς μετά από προδικαστική παραπομπή, το δε Δικαστήριο θα έκρινε μετά από απευθείας αγωγή επί του υπολοίπου της απαιτήσεως αποζημιώσεως, μετά από εξάντληση των εθνικών μέσων παροχής έννομης προστασίας· το σύστημα αυτό θα αντέβαινε προς το πνεύμα και τους σκοπούς της συνθήκης και θα ήταν αντίθετο προς τις αρχές του δικονομικού δικαίου, τόσο του εθνικού όσο και του κοινοτικού.

Κατά την *Επιτροπή,* η αγωγή είναι επίσης απαράδεκτη καθόσον στρέφεται μόνο κατά της Επιτροπής. Η δήθεν ζημία από τη μη προσαρμογή των επιστροφών λόγω εξαγωγής οφείλεται στο γεγονός ότι το Συμβούλιο παρέτεινε πολλές φορές την περίοδο εμπορίας 1981/82 για σύντομα χρονικά διαστήματα. Λόγω της εκτάσεως και της ποικιλίας των μέτρων που εμπλέκονται, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και πράξεις του Συμβουλίου, η αγωγή δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι βασίζεται μόνο στις διατάξεις που αφορούν τις προθεσμίες που προβλέπει ο κανονισμός 1669/82 της Επιτροπής.

Εξάλλου, είναι απαράδεκτο να συμπληρωθεί επικουρικώς στο στάδιο της απαντήσεως ο προσδιορισμός του παθητικώς νομιμοποιούμενου, με το να περιληφθεί και το Συμβούλιο, μαζί με την Επιτροπή, ως εκπρόσωπος της Κοινότητας. Η σχέση των αντιδίκων πρέπει να καθορίζεται σαφώς· το ίδιο το δικόγραφο της αγωγής πρέπει να αναφέρει από ποιο όργανο εκπροσωπείται η Κοινότητα. Σχετική μεταβολή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στερεί από το ενδιαφερόμενο όργανο το δικαίωμα να αμυνθεί καθ' όλη τη διάρκεια της έγγραφης διαδικασίας· σε ανάλογη περίπτωση το Δικαστήριο αρνήθηκε να συμπεριλάβει a posteriori το Συμβούλιο στη διαδικασία.

Η *ενάγουσα* αναφέρει σχετικά ότι η αγωγή στρέφεται κατά της Κοινότητας αυτής καθεαυτής. Βέβαια, και το Συμβούλιο ως όργανο της Κοινότητας επέσυρε με τις πράξεις του την ευθύνη της· ωστόσο, τα άμεσα βλαπτικά μέτρα, από άποψη τόσο διαδικασίας όσο και ουσίας, προέρχονται από την Επιτροπή, η οποία επομένως καλείται να εκπροσωπήσει την Κοινότητα. Επικουρικώς, η αγωγή συμπληρώθηκε υπό την έννοια ότι η Κοινότητα πρέπει να θεωρηθεί ότι εκπροσωπείται επίσης από το Συμβούλιο· δεν πρόκειται για μεταβολή της ταυτότητας του εναγομένου, αλλά απλώς για διευκρίνιση των σχέσεων εκπροσωπήσεως, η οποία είναι παραδεκτή και κατά το στάδιο της απαντήσεως.

Η *Επιτροπή* παραπέμπει, ως προς την αύξηση της απαιτήσεως τόκων, στα άρθρα 41, παράγραφος 1, και 42, παράγραφος 1, του κανονισμού διαδικασίας, σύμφωνα με τα οποία η αγωγή μπορεί να συμπληρωθεί με την απάντηση, η οποία μπορεί να περιέχει νέες προτάσεις αποδεικτικών μέσων, υπό την προϋπόθεση ότι θα είναι αιτιολογημένη η καθυστέρηση προτάσεώς τους. Τα συμπληρωματικά αιτήματα δεν ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις αυτές. Σύμφωνα με το άρθρο 42, παράγραφος 2, εδάφιο 1, του κανονισμού διαδικασίας, η προβολή νέων ισχυρισμών απαγορεύεται κατά τη διάρκεια της δίκης, εκτός αν αυτά

στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά την έγγραφη διαδικασία. Συνεπώς, τα συμπληρωματικά αιτήματα πάσχουν διαδικαστική πλημμέλεια. Η προσφεύγουσα παρέλειψε να αναφέρει στην απάντησή της τους λόγους για τους οποίους ζήτησε υψηλότερους τόκους μόνο μετά την άσκηση της αγωγής. Υποβλήθηκαν προς το Δικαστήριο νέα αιτήματα, χωρίς να δικαιολογείται η καθυστέρηση της υποβολής τους, τα οποία συνιστούν απαράδεκτη τροποποίηση της αγωγής.

Η *προσφεύγουσα* αναφέρει ότι στο δικόγραφο της αγωγής της εξέθεσε ήδη τη ζημία της σε ό,τι αφορά τους τόκους και τα έξοδα· επιφυλάχθηκε σχετικά να επικαλεστεί μεγαλύτερη ζημία. Τα συμπληρωματικά αιτήματα που προέβαλε δεν αποτελούν παρά συγκεκριμενοποίηση του αρχικού αιτήματος. Οι τραπεζικές βεβαιώσεις που προσκόμισε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας δεν αποτελούν νέα αποδεικτικά μέσα, κατά την έννοια του άρθρου 42, παράγραφος 1, του κανονισμού διαδικασίας. Τα επιτόκια μπορούν να μεταβληθούν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και η ενάγουσα δεν είναι σε θέση να προσκομίσει ήδη από τώρα βεβαιώσεις για τα μελλοντικά επιτόκια. Το άρθρο 42, παράγραφος 2, εδάφιο 1, δεν έχει εφαρμογή, δεδομένου ότι τα συμπληρωματικά αιτήματα δεν συνιστούν νέους ισχυρισμούς.

Β — Επί της ουσίας

Η *ενάγουσα* στηρίζει την αγωγή της κατά της Κοινότητας στην ύπαρξη ζημίας που της προκάλεσε ένα από τα όργανα. Η *Επιτροπή* υποστηρίζει, επικουρικώς, ότι η αγωγή είναι αβάσιμη.

— Επί του πταίσματος

Κατά την *ενάγουσα,* το πταίσμα της Κοινότητας που επισύρει την ευθύνη της ανάγεται σε κανονιστικό επίπεδο· συνίσταται στην έκδοση της ανακοινώσεως της Επιτροπής, της 13ης Νοεμβρίου 1981, που δημοσιεύτηκε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία στις 2 Φεβρουαρίου 1982, και του κανονισμού 1669/82, της 14ης Ιουνίου 1982. Η ενέργεια αυτή είναι παράνομη, καθόσον ο παράνομος χαρακτήρας θεωρείται δεδομένος σε περίπτωση παραβιάσεως ιεραρχικά ανώτερου κανόνα δικαίου, όπως οι αρχές που διέπουν την άσκηση της διακριτικής εξουσίας ή οι νομικοί κανόνες, γραπτοί ή άγραφοι, τους οποίους οφείλουν να τηρούν τα κοινοτικά όργανα. Η προσφεύγουσα επικαλείται σχετικά τον περιορισμό της ελευθερίας της οικονομικής της δράσης, την παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, και την παραβίαση της αρχής της ισότητας μεταχειρίσεως, παραβιάσεις που συνιστούν κατάχρηση εξουσίας. Η Επιτροπή δεν διαθέτει μεγάλα περιθώρια κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που έχει στο πλαίσιο του άρθρου 5 του κανονισμού 876/68 σχετικά με τις αναπροσαρμογές των επιστροφών.

Η *Επιτροπή* αμφισβητεί ότι διέπραξε οποιοδήποτε πταίσμα και ότι παραβίασε τις αρχές που επικαλείται η ενάγουσα. Υπογραμμίζει την ευρεία εξουσία εκτιμήσεως που χαρακτηρίζει την άσκηση των εξουσιών της στον εν λόγω τομέα. Οι ζημίες που δήθεν υπέστη η προσφεύγουσα είναι σύμφυτες με τους κινδύνους που συνεπάγεται κάθε οικονομική δραστηριότητα.

α) Περιορισμός της ελευθερίας οικονομικής δράσεως

Η *ενάγουσα* υποστηρίζει ότι κατά την περίοδο των διαδοχικών παρατάσεων της περιόδου εμπορίας γαλακτοκομικών προϊόντων 1981/82 δεν μπορούσε να πραγματοποιήσει καμία εξαγωγή προς τρίτες χώρες χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο σημαντικών οικονομικών ζημιών. Οι περισσότερες

παρατάσεις ήταν μικρότερες των 14 ημερών και επομένως δεν υπήρχε δυνατότητα προσαρμογής των επιστροφών. Η ελευθερία της οικονομικής δράσης της ενάγουσας περιορίστηκε κατά τρόπο ουσιαστικό, χωρίς τον περιορισμό αυτό να τον επιτρέπει κάποιος από τους ισχύοντες κανόνες του κοινοτικού δικαίου. Βέβαια, κάθε οικονομική δραστηριότητα συνεπάγεται για τον επιχειρηματία κάποιο κίνδυνο· η άσκηση όμως από την Επιτροπή της διακριτικής της εξουσίας συνιστά αναγκαστικά εφαρμογή του δικαίου και πρέπει κάθε ενδιαφερόμενος να μπορεί να την προβλέψει.

Η *Επιτροπή* αναφέρει ότι η αναπροσαρμογή των επιστροφών εμπίπτει στη διακριτική εξουσία των κοινοτικών οργάνων και επομένως, αν η προσαρμογή αυτή δεν γίνει, το γεγονός αυτό δεν συνιστά παράβαση του δικαίου για την οποία οφείλεται αποζημίωση. Η άσκηση της εξουσίας αυτής δεν περιορίζεται στην εναλλακτική επιλογή του όλου ή του τίποτα, αλλά περιλαμβάνει και τη δυνατότητα καθορισμού των προϋποθέσεων και των προθεσμιών σύμφωνα με τις οποίες χορηγούνται οι παροχές. Σκοπός του συστήματος των επιστροφών δεν είναι να απαλλάξει τους επιχειρηματίες από τους κινδύνους τους σύμφυτους με κάθε οικονομική δραστηριότητα. Εφόσον η ενάγουσα αποφάσισε να συνάψει τη σύμβαση και να επιλέξει τον προκαθορισμό, αν και γνώριζε πλήρως το μηχανισμό των προθεσμιών που είχε καταστήσει γνωστό η Επιτροπή με την ανακοίνωση της 13ης Νοεμβρίου 1981, αποδέχθηκε τον κίνδυνο να μην επωφεληθεί από την αναπροσαρμογή.

β) Παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

Η *ενάγουσα* αναφέρει ότι η πρόθεση της Επιτροπής, όπως προκύπτει από την ανακοίνωσή της της 13ης Νοεμβρίου 1981, ήταν να παράσχει τη δυνατότητα στους επιχειρηματίες, μέσω του συστήματος των αναπροσαρμογών, να συνάψουν συμβάσεις για παραδόσεις που επρόκειτο να πραγματοποιηθούν μετά την έναρξη της νέας περιόδου εμπορίας γαλακτοκομικών προϊόντων. Αυτό, όμως, δεν μπόρεσε να γίνει στην παρούσα περίπτωση. Ενεργώντας αντίθετα προς την πρόθεσή της, η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Δεν μπορούν να συναχθούν επιχειρήματα υπέρ της ενέργειας αυτής από το γεγονός ότι είχε ανακοινωθεί η προθεσμία των 14 ημερών για τον προκαθορισμό των επιστροφών: αφενός μεν έπρεπε να αναμένεται τα ενδεχόμενο παρατάσεως της περιόδου εμπορίας των γαλακτοκομικών προϊόντων, αφετέρου δε μεταξύ της προθέσεως της Επιτροπής και του ταυτόχρονου καθορισμού προθεσμίας υπήρχε μια αντίφαση την οποία δεν μπορεί να καλύψει καμία ενημέρωση. Εξάλλου, για τη μετάβαση στην περίοδο 1983/1984, η Επιτροπή παραιτήθηκε από την προϋπόθεση αυτή ως προς την προθεσμία, συμμορφούμενη έτσι με τους σκοπούς που επιδιώκει ο βασικός κανονισμός 876/68.

Η Επιτροπή δεν μπορεί να περιχαρακωθεί πίσω από το Συμβούλιο, που φέρει την ευθύνη των διαδοχικών παρατάσεων της περιόδου εμπορίας. Η εναγομένη, δηλαδή η Κοινότητα, πρέπει να θεωρηθεί ως ενότητα. Εξάλλου, τους κανονισμούς 1669/82 και 1670/82, οι οποίοι καθορίζουν τις νέες αναπροσαρμογές, τους θέσπισε η Επιτροπή. Η Επιτροπή όφειλε να αναμένει ενδεχόμενες παρατάσεις και να προσαρμόσει ανάλογα με αυτές, στην κατάλληλη στιγμή, τα μέτρα που η ίδια λαμβάνει. Η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει το καθήκον της να τροποποιεί τις αποφάσεις της ανάλογα με τη διαμορφούμενη οικονομική πραγματικότητα.

Το επιχείρημα ότι ο μηχανισμός προθεσμιών ήταν απαραίτητος προκειμένου να αποτραπούν κερδοσκοπικές κινήσεις είναι αβάσιμο, δεδομένου ότι δεν είχε γίνει αντιληπτός τέτοιος κίνδυνος κατά το χρόνο της δημοσιεύσεως της ανακοινώσεως της Επιτροπής. Ο αγώνας κατά της κερδοσκοπίας δεν αποτελεί την πραγματική αιτιολογία της κανονιστικής ρυθμίσεως περί

προθεσμιών· αυτό αποδεικνύεται από τις επιπτώσεις που είχε στην πράξη ο εν λόγω μηχανισμός: εξώθησε κάθε επιχειρηματία να εξετάσει τις δυνατότητες κερδοσκοπικού προκαθορισμού, αντίθετα προς το πνεύμα και το σκοπό του προκαθορισμού. Το επιχείρημα της Επιτροπής σύμφωνα με το οποίο οι τιμές παρεμβάσεως των περιόδων εμπορίας 1982/83 και 1983/84 αυξήθηκαν κατά πολύ διαφορετικές αναλογίες είναι αλυσιτελές, δεδομένου ότι και οι ελάχιστες ακόμη διακυμάνσεις των τιμών μπορούν, λόγω των πολύ μικρών περιθωρίων, να προκαλέσουν κερδοσκοπικές κινήσεις. Η Επιτροπή δεν μπορεί να αποδείξει ότι το γεγονός ότι δεν έγιναν κερδοσκοπικοί προκαθορισμοί, αν υποτεθεί ότι πράγματι δεν έγιναν, οφείλεται στο μηχανισμό των προθεσμιών. Κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, υπήρξε πλήρης ανακοπή όλων των δραστηριοτήτων στην αγορά, πράγμα ασυμβίβαστο με τους σκοπούς της κοινής γεωργικής πολιτικής. Θα μπορούσε ακόμα να θεωρηθεί ότι οι κερδοσκοπικοί προκαθορισμοί ή η αύξηση των εξαγωγών ήταν επιθυμητοί, ενόψει των αυξανόμενων αποθεμάτων βουτύρου.

Κατά την *Επιτροπή,* η προσαρμογή των επιστροφών εμπίπτει στη διακριτική εξουσία των κοινοτικών οργάνων, η απόφαση των οποίων εξαρτάται από πάσης φύσεως επιταγές οικονομικής πολιτικής. Χωρίς να έχει υποχρέωση, η Επιτροπή, με την ανακοίνωσή της της 13ης Νοεμβρίου 1981, ενημέρωσε τους επιχειρηματίες για την πρόθεσή της να προβεί σε αναπροσαρμογή με την αρχή της περιόδου εμπορίας 1982/83. Η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης επέβαλε να θεσπιστούν πράγματι τα αναγγελθέντα μέτρα. Η ανακοίνωση αυτή περιείχε όμως και την αναγγελία του συστήματος των προθεσμιών· κατά συνέπεια η ενάγουσα δεν μπορούσε να στηριχθεί σε προσαρμογή που δεν θα συνοδευόταν από προθεσμίες.

Δεν υπάρχει επίσης αντίφαση με τους σκοπούς του κανονισμού 876/68. Η αναπροσαρμογή είναι προαιρετική και μπορεί να συνοδεύεται από περιορισμούς. Την ευθύνη των παρατάσεων της περιόδου εμπορίας γαλακτοκομικών προϊόντων φέρει το Συμβούλιο· οι παρατάσεις αυτές δεν μπορούσαν να προβλεφθούν κατά το χρόνο που εξεδόθη η ανακοίνωση. Η ενάγουσα είχε την ίδια εμπειρία και τα ίδια στοιχεία με την Επιτροπή.

Ο περιορισμός των αναπροσαρμογών οφείλεται στη βούληση της Επιτροπής, όπως την επανέλαβε στις αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού 1669/82, να καταπολεμήσει τις κερδοσκοπικές κινήσεις. Οι επιχειρηματίες που γνώριζαν εκ των προτέρων το πιθανό ποσό κατά το οποίο θα αυξάνονταν οι τιμές παρεμβάσεως είχαν ένα κίνητρο, σε περιπτώσεις αισθητής μεταβολής των τιμών αυτών, όπως κατά τη μετάβαση προς την περίοδο εμπορίας 1982/83, να συνάψουν συμβάσεις με μοναδικό σκοπό να εκμεταλλευθούν τις μεταβολές αυτές. Η ενάγουσα δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι δεν υφίσταται μια εμπειρική αρχή σύμφωνα με την οποία οι τιμές παρεμβάσεως πάντοτε αυξάνονται. Η ίδια εξάλλου παραδέχεται ότι ενήργησε κατά τρόπο κερδοσκοπικό· κάθε όμως κερδοσκοπική ενέργεια γίνεται με κίνδυνο και ευθύνη του επιχειρηματία.

γ) Παραβίαση της αρχής της ισότητας

Η *ενάγουσα* υποστηρίζει ότι η κατάσταση κατά τη μετάβαση προς την περίοδο εμπορίας 1982/83 δεν διέφερε από εκείνη που υπήρχε κατά το επόμενο έτος, κατά το οποίο έγινε δεκτό ότι ο μηχανισμός προθεσμιών δεν ήταν πλέον επιβεβλημένος. Δεδομένου ότι οι όμοιες καταστάσεις πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, οι περιορισμοί που προέβλεπε το μεταβατικό σύστημα για την περίοδο εμπορίας 1982/83 είναι αντικειμενικά εντελώς αδικαιολόγητη. Μάταια η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οι κίνδυνοι κερδοσκοπίας ήταν μεγαλύτεροι το 1982 από ό,τι το 1983: ο

μηχανισμός προθεσμιών, αντί να αποθαρρύνει ενδεχόμενες κερδοσκοπικές κινήσεις, παρότρυνε τους επιχειρηματίες να κερδοσκοπήσουν με τους προκαθορισμούς. Η ενάγουσα δεν θα έπρεπε να υποστεί ζημία από το γεγονός ότι δεν ακολούθησε τον τρόπο αυτό ενέργειας.

Οι σημαντικές απώλειες που υπέστη η ενάγουσα σε σχέση με τους φυσιολογικούς εμπορικούς κινδύνους αποδεικνύει επαρκώς την παραβίαση του δικαίου εκ μέρους της Επιτροπής. Δεν έχει σημασία αν άλλοι και ενδεχομένως πόσοι εξαγωγείς υπέστησαν την ίδια ζημία με την ενάγουσα. Αν η ενάγουσα έπρεπε να θεωρηθεί ως μεμονωμένη περίπτωση ή ως μια περίπτωση μεταξύ λίγων άλλων, συντρέχει πραγματικά περίπτωση κατ' εξαίρεση ζημίας, η οποία, σύμφωνα με τους κανόνες περί αποζημιώσεως που ισχύουν σε όλα τα κράτη μέλη, παρέχει δικαίωμα αποζημιώσεως.

Από τον παράνομο χαρακτήρα των επίδικων μέτρων συνάγεται η ύπαρξη πταίσματος· εξάλλου, η ενάγουσα επέστησε την προσοχή της Επιτροπής στον παράνομο χαρακτήρα αυτών των μέτρων, πριν ακόμα θεσπιστούν οι εν λόγω κανονισμοί.

Κατά την *Επιτροπή* η ενάγουσα έχει άδικο να επικαλείται την αρχή της ισότητας μεταχειρίσεως σε σχέση με τους άλλους επιχειρηματίες: το σύστημα των προθεσμιών εφαρμόστηκε κατά τον ίδιο τρόπο σε όλους.

Άστοχο, επίσης, είναι το επιχείρημα που αναφέρεται στη σύγκριση των δύο περιόδων εμπορίας, δεδομένου ότι οι καταστάσεις διαφέρουν, έστω αν η μοναδική διαφορά συνίστατο στις λιγότερο σημαντικές μεταβολές των τιμών παρεμβάσεως κατά την περίοδο εμπορίας 1983/84 και, κατά συνέπεια, στους μικρότερους κινδύνους κερδοσκοπίας. Η Επιτροπή διαθέτει, στον τομέα αυτό, ευρεία εξουσία εκτιμήσεως και είναι ελεύθερη να τροποποιήσει, αν το απαιτούν οι περιστάσεις, τις αποφάσεις της οικονομικής πολιτικής, ανάλογα με τα δεδομένα της αγοράς.

— Επί της ζημίας και της αιτιώδους συνάφειας

Η *ενάγουσα* θεωρεί ότι υποχρεώθηκε να ζητήσει τον προκαθορισμό κατά τη σύναψη της συμβάσεως· ζητώντας νέο πιστοποιητικό εξαγωγής και νέο προκαθορισμό δεν θέλησε παρά να περιορίσει τη ζημία που κινδύνευε να υποστεί. Δεν μπόρεσε να το πράξει παρά μόνο μετά τον καθορισμό των νέων ποσών. Η μη σύναψη της συμβάσεως θα είχε ως συνέπεια πολύ μεγαλύτερη ζημία. Τα κοινοτικά όργανα δεν μπορούν να απαιτήσουν από τους επιχειρηματίες να παραιτηθούν από τη σύναψη συμβάσεων. Η ζημία δεν οφείλεται στους κινδύνους τους σύμφυτους με κάθε οικονομική δραστηριότητα αλλά στα παράνομα μέτρα που θέσπισε η Κοινότητα.

Η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή κατά του Bundesanstalt, για την ακύρωση του πιστοποιητικού εξαγωγής της 18ης Μαΐου 1982 και για να επιτύχει με την προσφυγή ένα ανασταλτικό αποτέλεσμα· σκοπός της ενέργειας αυτής ήταν να αποφύγει την απώλεια της ασφάλειας.

Η *Επιτροπή* θεωρεί ότι, σε ό,τι αφορά την κατάπτωση της ασφάλειας, πρέπει να αναμένεται η οριστική απόφαση των εθνικών δικαστηρίων που εκδικάζουν την υπόθεση, πριν διαπιστωθεί η ύπαρξη ζημίας. Η ίδια η προσφεύγουσα αποφάσισε να αναλάβει τον κίνδυνο απώλειας της ασφάλειας, ζητώντας τον προκαθορισμό που συνοδεύεται από σύσταση ασφάλειας, παρά την επικείμενη τροποποίηση των τιμών, και αρνούμενη στη συνέχεια να χρησιμοποιήσει το εν λόγω πιστοποιητικό. Ήταν τελείως ελεύθερη να μη συνάψει τη σύμβαση· ο ισχυρισμός ότι στην περίπτωση αυτή η ζημία της θα ήταν ακόμα μεγαλύτερη παραμένει εντελώς υποθετικός.

Η ενάγουσα ανέλαβε, επίσης, συνειδητά έναν κίνδυνο ως προς την προσαρμογή των

επιστροφών. Η ζημία δεν προκλήθηκε από τη μη προσαρμογή, δεδομένου ότι η ενάγουσα δεν εκτέλεσε τη σύμβαση με βάση το πρώτο πιστοποιητικό και το ποσό προκαθορισμού που προέβλεπε εκείνο, αλλά την εκτέλεσε τελικά βάσει των νέων ποσών επιστροφής.

IV — Προφορική διαδικασία

Η εταιρεία Eximo Molkereierzeugnisse Handelsgesellschaft mbH, ενάγουσα, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο Lang, και η Επιτροπή, εναγομένη, εκπροσωπούμενη από τον Jansen, επικουρούμενο από τον Johannes de Jong, κύριο υπάλληλο διοικήσεως του τμήματος «γαλακτοκομικά προϊόντα» της Γενικής διευθύνσεως γεωργίας, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν στα ερωτήματα που τους υπέβαλε το Δικαστήριο στη συνεδρίαση της 9ης Φεβρουαρίου 1984.

Ως προς το παραδεκτό της αγωγής και των ζητημάτων ουσίας ανέπτυξαν τα επιχειρήματα που είχαν διατυπώσει κατά την έγγραφη διαδικασία.

Η ενάγουσα εταιρεία προσάρμοσε, επίσης, στα σημερινά δεδομένα και αύξησε το ποσό της απαιτήσεώς της για τους τόκους που της οφείλονται επί των ποσών που ζητεί ως αποζημίωση. Ανέφερε, εξάλλου, ότι η προσφυγή της με την οποία ζητούσε ακύρωση του πιστοποιητικού εξαγωγής του Bundesanstalt της 18ης Μαΐου 1982 απορρίφθηκε με διάταξη του Verwaltungsgericht της Φραγκφούρτης επί του Μάιν, της 27ης Σεπτεμβρίου 1983· από την απόφαση αυτή συνάγεται ότι δεν έχει νόημα η κίνηση νέων διαδικασιών κατά της καταπτώσεως της ασφάλειας.

Η Επιτροπή, εξάλλου, επέμεινε στο γεγονός ότι η ενάγουσα δεν εξάντλησε τα εσωτερικά μέσα παροχής έννομης προστασίας που είχε στη διάθεσή της.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του στη συνεδρίαση της 5ης Απριλίου 1984.

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 18 Απριλίου 1983, η εταιρεία Eximo GmbH του Αμβούργου άσκησε, δυνάμει των άρθρων 178 και 215, εδάφιο 2, της συνθήκης ΕΟΚ αγωγή με την οποία ζητεί την αποκατάσταση της ζημίας που της προκάλεσε η Επιτροπή κατά την εξαγωγή ποσότητας βουτύρου της δασμολογικής διακρίσεως 04.03 Α, λόγω των συνθηκών υπό τις οποίες πραγματοποιήθηκε, κατά τη μετάβαση από την περίοδο εμπορίας γαλακτοκομικών προϊόντων 1981/82 προς την περίοδο 1982/83, η προσαρμογή των προκαθορισμένων επιστροφών στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (κανονισμός 1669/82 της Επιτροπής, της 14ης Ιουνίου 1982, περί καθορισμού των προσαρμογών που πρέπει να γίνουν σε ορισμένες επιστροφές που καθορίζονται εκ των προτέρων στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, ΕΕ L 187, σ. 1).

Επί του νομοθετικού πλαισίου και των πραγματικών περιστατικών

2 Ο κανονισμός 876/68 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1968 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 105) καθορίζει στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων τους γενικούς κανόνες για τη χορήγηση επιστροφών λόγω εξαγωγής και τα κριτήρια καθορισμού του ύψους τους. Το άρθρο 5, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2732/71 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1971 (ΕΕ, ειδ. έκδ. 03/033, σ. 36), προβλέπει ότι μπορεί να αποφασιστεί η προσαρμογή της προκαθορισμένης επιστροφής αν υπάρξει μεταβολή, μεταξύ άλλων, των τιμών παρεμβάσεως.

3 Με ανακοίνωση που εκδόθηκε στις 13 Νοεμβρίου 1981, η Επιτροπή γνωστοποίησε κατά τον ακόλουθο τρόπο τις προθέσεις της σχετικά με τις προσαρμογές των προκαθορισμένων επιστροφών για τα γαλακτοκομικά προϊόντα που επρόκειτο να εξαχθούν κατά τη διάρκεια της γαλακτοκομικής περιόδου 1982/83: «Τα ποσά της προσαρμογής θα καθοριστούν ανάλογα με τις μεταβολές των τιμών παρεμβάσεως και θα εφαρμοστούν στις επιστροφές που θα έχουν προκαθοριστεί περισσότερο από 14 ημέρες πριν από την ημερομηνία κατά την οποία το Συμβούλιο θα αποφασίσει για τις τιμές παρεμβάσεως που θα ισχύσουν κατά τη γαλακτοκομική περίοδο 1982/83...».

4 Υπενθυμίζεται ότι η μετάβαση από την περίοδο 1981/82 στην περίοδο 1982/83 συνάντησε ιδιαίτερες δυσκολίες, δεδομένου ότι το Συμβούλιο ανέβαλε τότε πέντε φορές την έναρξη της νέας γαλακτοκομικής περιόδου, επειδή δεν μπόρεσε να καταλήξει σε απόφαση ως προς τις τιμές παρεμβάσεως. Τελικά, το Συμβούλιο καθόρισε την ενδεικτική τιμή του γάλακτος και τις διάφορες τιμές παρεμβάσεως, μεταξύ άλλων και του βουτύρου, για τη γαλακτοκομική περίοδο 1982/83, με τον κανονισμό 1184/82, της 18ης Μαΐου 1982 (ΕΕ L 140, σ. 2), που άρχισε να ισχύει στις 20 Μαΐου 1982. Βάσει των τιμών αυτών η Επιτροπή καθόρισε τις νέες επιστροφές λόγω εξαγωγής στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων με τον κανονισμό 1324/82, της 28ης Μαΐου 1982 (ΕΕ L 150, σ. 46).

5 Με τον προαναφερθέντα κανονισμό 1669/82 η Επιτροπή καθόρισε τις προσαρμογές που πρέπει να γίνουν σε ορισμένες επιστροφές που καθορίζονται εκ των προτέρων στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων. Για το επίδικο εν προκειμένω προϊόν, το ποσό της προσαρμογής καθορίστηκε, σύμφωνα με το παράρτημα Ι του κανονισμού, σε 31,86 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα. Το άρθρο 1 του εν λόγω κανονισμού ο οποίος άρχισε να ισχύει την επομένη της δημοσιεύσεώς του στην Επίσημη Εφημερίδα, δηλαδή στις 2 Ιουλίου 1982, περιορίζει την προσαρμογή στις επιστροφές που προκαθορίστηκαν μέχρι και την 3η Μαΐου 1982. Ως δικαιολογία του χρονικού αυτού περιορισμού, στην

τέταρτη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου αναφέρεται ότι: «Για να περιοριστούν ορισμένες κερδοσκοπικές κινήσεις, είναι απαραίτητο να περιοριστεί η προσαρμογή, όπως έχει εξάλλου ανακοινωθεί, στις περιπτώσεις όπου το πιστοποιητικό εξαγωγής έχει ζητηθεί περισσότερες από 14 ημέρες πριν από την ημερομηνία κατά την οποία το Συμβούλιο έλαβε την απόφαση περί των τιμών παρεμβάσεως που εφαρμόζονται κατά τη διάρκεια της γαλακτοκομικής περιόδου 1982/83».

6 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η ενάγουσα ζήτησε στις 12 Μαΐου 1982 και έλαβε στις 18 Μαΐου 1982 πιστοποιητικό εξαγωγής προς την Ελβετία 500 τόνων βουτύρου με προκαθορισμό των επιστροφών στο ποσό των 105 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα. Προκειμένου να λάβει το πιστοποιητικό, συνέστησε ασφάλεια 53 150 γερμανικών μάρκων, σύμφωνα με την ισχύουσα κανονιστική ρύθμιση. Είναι δεδομένο ότι η ενάγουσα δεν χρησιμοποίησε το πιστοποιητικό αυτό.

7 Στις 29 Μαΐου 1982, η προσφεύγουσα ζήτησε και έλαβε πιστοποιητικό εξαγωγής για την ίδια ποσότητα βουτύρου, με προκαθορισμό της επιστροφής στο ποσό που ίσχυε τότε, δηλαδή 133 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα. Είναι επίσης δεδομένο ότι το πιστοποιητικό αυτό χρησιμοποιήθηκε κανονικά.

8 Κατόπιν η προσφεύγουσα ζήτησε την ανάκληση του πρώτου πιστοποιητικού εξαγωγής. Επειδή η διοίκηση αρνήθηκε την ανάκληση αυτή, η ενάγουσα άσκησε προσφυγή κατά της αρνήσεως αυτής ενώπιον του Verwaltungsgericht της Φραγκφούρτης, το οποίο την απέρριψε με απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1983. Όπως επίσης προκύπτει από έγγραφο που κατέθεσε η ενάγουσα, εν τω μεταξύ κατέπεσε η ασφάλεια με απόφαση του Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung, της 17ης Ιανουαρίου 1984. Η ενάγουσα δήλωσε, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ότι δεν έχει την πρόθεση να προσβάλει την εν λόγω απόφαση.

9 Η Eximo κατηγορεί την Επιτροπή ότι δεν επεξέτεινε, με τον κανονισμό 1669/82, την προσαρμογή της επιστροφής σε όλα τα πιστοποιητικά προκαθορισμού που είχαν χορηγηθεί πριν από τον καθορισμό των νέων τιμών παρεμβάσεως. Δεδομένου ότι η επιστροφή που είχε προκαθοριστεί στο πρώτο πιστοποιητικό, προσαυξημένη κατά την προσαρμογή, ανέρχεται σε ποσό μεγαλύτερο (105 + 31,86 = 136,86 ECU) από την επιστροφή που χορηγείται υπό το καθεστώς των νέων τιμών παρεμβάσεως (133 ECU), η Eximo θεωρεί ότι ζημιώνεται τη διαφορά μεταξύ των δύο ποσών, δηλαδή το ποσό των 3,86 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα, συν την απώλεια της ασφάλειας που υπέστη λόγω της μη χρησιμοποιήσεως του πρώτου πιστοποιητικού εξαγωγής, καθώς και τους τόκους.

10 Η ενάγουσα στηρίζει το αίτημά της στην προσβολή του δικαιώματός της για ελεύθερη οικονομική δράση, στην παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και στην πλημμελή άσκηση, εκ μέρους της Επιτροπής, της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει στον τομέα αυτό· εξάλλου, επικαλείται προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, δεδομένου ότι κατά την επόμενη γαλακτοκομική περίοδο η Επιτροπή δεν διατήρησε πλέον την προθεσμία αναμονής των 14 ημερών.

11 Η προσφεύγουσα δικαιολογεί τη συμπεριφορά της ισχυριζόμενη ότι επιθυμούσε να περιορίσει τη ζημία, την αποκατάσταση της οποίας ζητεί από την Κοινότητα. Εξηγεί σχετικά ότι, αν είχε πραγματοποιήσει την εξαγωγή με το ποσό της επιστροφής που είχε προκαθοριστεί αρχικά, η διαφορά μεταξύ της εν λόγω επιστροφής και της επιστροφής που καθορίστηκε κατόπιν βάσει των νέων τιμών παρεμβάσεως (δηλαδή 133 — 105 = 28 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα) θα ήταν πολύ μεγαλύτερη από τη διαφορά μεταξύ της προσαρμοσμένης επιστροφής και της νέας επιστροφής, δηλαδή από το ποσό των 3,86 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα, που αναφέρθηκε ανωτέρω, προσαυξημένο κατά το ισόποσο της συσταθείσας ασφάλειας.

12 Η προσφεύγουσα αναφέρεται στη μεγάλη αβεβαιότητα που επικρατούσε κατά τον κρίσιμο χρόνο, κατά τη διάρκεια της περιόδου από την κανονική λήξη της γαλακτοκομικής περιόδου, δηλαδή από την 31η Μαρτίου, μέχρι τον καθυστερημένο καθορισμό των νέων τιμών παρεμβάσεως από το Συμβούλιο το Μάιο του 1982. Αναφέρει ότι μέσα σ' αυτό το κλίμα αβεβαιότητας ζήτησε διαδοχικά δύο πιστοποιητικά εξαγωγής και αποφάσισε να μη χρησιμοποιήσει το πρώτο, με σκοπό να περιορίσει τη ζημία που της προκάλεσε η απρόβλεπτη ενέργεια του Συμβουλίου και η κατά τη γνώμη της παράνομη θέσπιση περιόδου αναμονής 14 ημερών με τον κανονισμό 1669/82 της Επιτροπής, με αποτέλεσμα να μην ωφεληθεί από την προσαρμογή την οποία ευλόγως μπορούσε να αναμένει.

13 Η Επιτροπή προτείνει κυρίως ένσταση απαραδέκτου. Ισχυρίζεται ότι η ενάγουσα, αν είχε χρησιμοποιήσει το πρώτο πιστοποιητικό εξαγωγής, θα είχε να αντιμετωπίσει απόφαση της εθνικής υπηρεσίας παρεμβάσεως και θα μπορούσε έτσι να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου. Προς στήριξη της προσφυγής αυτής θα μπορούσε να επικαλεστεί τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί ως έρεισμα της αγωγής αποζημιώσεως. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας διαδικασίας το εθνικό δικαστήριο θα μπορούσε να ζητήσει την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως επί των ερωτημάτων κοινοτικού δικαίου που ενδεχομένως να ανέκυπταν. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, το γεγονός της ασκήσεως αγωγής

αποζημιώσεως συνιστά προσβολή της κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της εκτελέσεως των κανονισμών που αφορούν την κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών.

14 Η Επιτροπή αποκρούει τις επί της ουσίας αιτιάσεις μόνο επικουρικώς, ισχυριζόμενη, καταρχάς, ότι θέσπισε τα μέτρα που επικρίνει η ενάγουσα στο πλαίσιο της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει στον οικονομικό τομέα δυνάμει των διατάξεων που αφορούν την κοινή οργάνωση της αγοράς και η χρήση της οποίας αιτιολογείται στο προοίμιο του κανονισμού 1669/82. Εξάλλου, η Επιτροπή αναφέρει ότι η ζημία που προβάλλει η ενάγουσα προκύπτει από ενέργειες στις οποίες προέβη η ίδια με πλήρη ελευθερία βουλήσεως, μέσα στο πλαίσιο της σχετικής κανονιστικής ρυθμίσεως, και οι συνέπειες των οποίων ανάγονται, επομένως, στον εμπορικό κίνδυνο που αναλαμβάνει κάθε επιχειρηματίας. Η Επιτροπή υπογραμμίζει σχετικά ότι η ενάγουσα είχε δεόντως ενημερωθεί με την ανακοίνωση της 13ης Νοεμβρίου 1981 και ότι, επιπλέον, γνώριζε πλήρως τους κινδύνους που διέτρεχε, όταν ζήτησε πιστοποιητικό εξαγωγής με προκαθορισμό, και ότι θα μπορούσε νε εξασφαλίσει τις επιστροφές με βάση τα νέα ποσά αν είχε ζητήσει πιστοποιητικό εξαγωγής χωρίς προκαθορισμό.

Επί του παραδεκτού

15 Η ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή πρέπει να κριθεί σε σχέση με το ειδικό αντικείμενο της παρούσας αγωγής. Είναι πράγματι αληθές, όπως εξέθεσε η Επιτροπή, ότι, αν η ενάγουσα είχε χρησιμοποιήσει το πρώτο πιστοποιητικό εξαγωγής, θα μπορούσε να αμφισβητήσει ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων το ποσό των επιστροφών που θα είχε λάβει δυνάμει του πιστοποιητικού αυτού, δηλαδή 105 ECU ανά 100 χιλιόγραμμα. Ωστόσο, πρέπει επίσης να γίνει δεκτό ότι η έκβαση της δίκης θα ήταν εξαιρετικά αβέβαιη, λόγω του γεγονότος ότι η ενάγουσα δεν θα μπορούσε να αμφισβητήσει τον υπολογισμό της επιστροφής παρά μόνο με βάση κανονισμό μεταγενέστερο από τα πραγματικά περιστατικά και του οποίου το πεδίο διαχρονικής εφαρμογής είχε καθοριστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε η προβλεπόμενη προσαρμογή να μην μπορούσε να ισχύσει για την ενάγουσα.

16 Λόγω αυτής της ειδικής περιστάσεως μπορεί επομένως να θεωρηθεί ότι η ενάγουσα δεν ήταν σε θέση να χρησιμοποιήσει λυσιτελώς τα μέσα παροχής έννομης προστασίας που είχε στη διάθεσή της ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων προκειμένου να προσβάλει ενέργεια του κοινοτικού νομοθέτη την οποία θεωρεί ως παράνομη και επιζήμια γι' αυτήν.

17 Εφόσον, υπό τις προϋποθέσεις αυτές, αποκλείεται να θιγεί η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να αντιπαρέλθει την ένσταση που προέβαλε η Επιτροπή και να εξετάσει τη διαφορά επί της ουσίας.

Επί της ουσίας

18 Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί αν η ενάγουσα μπόρεσε να αποδείξει ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή απέκλεισε, με το πρώτο άρθρο του κανονισμού 1669/82, την προσαρμογή των προκαθορισμένων επιστροφών για την περίοδο κατά την οποία η Eximo είχε ζητήσει και λάβει το πιστοποιητικό εξαγωγής που δεν χρησιμοποίησε, γεννά ευθύνη της Κοινότητας. Το βάσιμο της αγωγής πρέπει, από την άποψη αυτή, να εξεταστεί υπό το πρίσμα των προϋποθέσεων από τις οποίες εξαρτώνται, κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι αγωγές που στρέφονται κατά κανονιστικών πράξεων της Κοινότητας (βλέπε την πρόσφατη απόφαση της 17. 12. 1981, συνεκδ. υποθ. 197 έως 200, 243, 254 και 247/80, Ludwigshafener Walzmühle, Συλλογή σ. 3211, σημεία 17 έως 19 του σκεπτικού).

19 Η αγωγή δεν συγκεντρώνει καμία από τις προϋποθέσεις αυτές. Αρκεί να υπογραμμιστούν σχετικά δύο περιστατικά που κρίνονται αποφασιστικής σημασίας.

20 Καταρχάς, παρατηρείται ότι σκοπός της κοινής οργάνωσης αγοράς γαλακτοκομικών προϊόντων δεν είναι να εξασφαλίσει στους επιχειρηματίες ότι θα μπορούν, ανά πάσα στιγμή, να εξάγουν τα προϊόντα προς τις εξωτερικές αγορές με τις πιο ευνοϊκές προϋποθέσεις. Ο κανονισμός 876/68, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, παρέχει στην Επιτροπή εύλογα περιθώρια εκτιμήσεως για τον καθορισμό των προϋποθέσεων υπό τις οποίες χρησιμοποιεί τη δυνατότητα προσαρμογής των προκαθορισμένων επιστροφών σε περίπτωση μεταβολής των τιμών παρεμβάσεως.

21 Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή βασίμως δικαιολογημένα καθόρισε τις προϋποθέσεις εφαρμογής της προσαρμογής από χρονική άποψη κατά τρόπο ώστε να αποφευχθούν οι κίνδυνοι κερδοσκοπίας τους οποίους δημιούργησε ή μπορούσε, κατά την άποψή της, να δημιουργήσει η κατάσταση που χαρακτήριζε τη μετάβαση από τη γαλακτοκομική περίοδο 1981/82 στην περίοδο 1982/83. Η ενάγουσα δεν μπόρεσε να προσδιορίσει τις περιστάσεις που θα μπορούσαν να θεμελιώσουν πρόδηλη πλάνη της Επιτροπής κατά την εκτίμηση των οικονομικών δεδομένων που επικρατούσαν τότε. Η αβεβαιότητα που δημιούργησαν οι

διαδοχικές αναβολές του Συμβουλίου δεν προκάλεσαν μόνο σημαντικές δυσκολίες στους επιχειρηματίες, αλλά ταυτόχρονα μπορούσε να δημιουργήσει την πεποίθηση ότι υπάρχει κίνδυνος κερδοσκοπικών ενεργειών. Το γεγονός ότι κατά τη μετάβαση προς την επόμενη περίοδο εμπορίας η Επιτροπή δεν έκρινε αναγκαίο τον καθορισμό περιόδου αναμονής παρόμοιας με εκείνη που προέβλεπε ο κανονισμός 1669/82 δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ανισότητα μεταχειρίσεως, εφόσον τα οικονομικά δεδομένα των δύο περιόδων δεν ήταν όμοια.

22 Πρέπει ακόμα να παρατηρηθεί, όπως είχε ήδη την ευκαιρία να υπογραμμίσει το Δικαστήριο, στο πλαίσιο μιας άλλης οργανώσεως αγοράς, με την απόφασή του της 28ης Οκτωβρίου 1982 (Soc. Jean Lion & Cie και λοιποί, συνεκδ. υποθ. 292 και 293/81, Συλλογή σ. 3887), ότι η οργάνωση της αγοράς γαλακτοκομικών προϊόντων, θεμελιώδης σκοπός της οποίας είναι η σταθεροποίηση των εσωτερικών τιμών των σχετικών προϊόντων, δεν θίγει την ελευθερία των επιχειρηματιών κατά τις συναλλαγές τους ούτε στην εσωτερική αγορά ούτε στο εμπόριο με τις τρίτες χώρες. Σε αντάλλαγμα όμως, οι τελευταίοι βαρύνονται με τους αντίστοιχους οικονομικούς κινδύνους. Ειδικότερα, η οργάνωση της αγοράς παρέχει στους εξαγωγείς δικαίωμα επιλογής μεταξύ της καταβολής των επιστροφών που ισχύουν κατά την ημέρα της εξαγωγής και του συστήματος προκαθορισμού, σκοπός του οποίου είναι να γνωρίζουν με βεβαιότητα, κατά το χρόνο της συνάψεως των συμβάσεών τους, το ύψος των επιστροφών που θα λάβουν.

23 Μέσα στο πλαίσιο αυτό η ενάγουσα ήταν ελεύθερη να επιλέξει το χρόνο υποβολής των αιτήσεών της για τα πιστοποιητικά εξαγωγής· ήταν, επίσης, ελεύθερη να επιλέξει, ανάλογα με τα συμφέροντά της, μεταξύ του συστήματος του προκαθορισμού και του συστήματος του ποσού της επιστροφής που ισχύει κατά την ημέρα της εξαγωγής. Επιπλέον, μπορούσε να εκτιμήσει επακριβώς τις συνέπειες της μη χρησιμοποιήσεως του πρώτου πιστοποιητικού, δεδομένου ότι γνώριζε ότι η ασφάλεια που είχε συστήσει δεν μπορεί να ελευθερωθεί, εφόσον δεν υπάρχει παράδοση, παρά μόνο σε περίπτωση ανωτέρας βίας. Η προσφυγή στη μέθοδο του προκαθορισμού την οποία επέλεξε η Eximo της παρείχε βεβαιότητα κατά το χρονικό σημείο της συνάψεως μιας συμβάσεως εξαγωγής ως προς το ποσό που θα ελάμβανε ως επιστροφή. Αν η ενάγουσα, όπως ισχυρίζεται, δεν καθόρισε τη δική της τιμή πωλήσεως βάσει αυτού του ποσού, αλλά με βάση μια προσαρμογή της οποίας, κατά τον κρίσιμο χρόνο, δεν μπορούσε να προβλεφθεί ούτε το ποσό ούτε η χρονική επέλευση, η ενάγουσα ανέλαβε εκουσίως έναν κίνδυνο οι συνέπειες του οποίου δεν μπορούν να καταλογιστούν στην Κοινότητα. Το γεγονός ότι ανέφερε ρητά τη δυνατότητα προσαρμογής στο ίδιο το έντυπο του πιστοποιητικού εξαγωγής δεν μπορεί να δικαιολογήσει δέσμευση για την Κοινότητα.

24 Από τις προηγηθείσες σκέψεις προκύπτει ότι η ενάγουσα δεν μπόρεσε να αποδείξει ούτε παράνομη ενέργεια που να βαρύνει την Επιτροπή ούτε έστω την ύπαρξη ζημίας που να μπορεί να καταλογιστεί στην Κοινότητα.

25 Κατά συνέπεια, η αγωγή πρέπει να απορριφθεί. Εκ του λόγου αυτού το επικουρικό αίτημα για επιδίκαση τόκων είναι χωρίς αντικείμενο.

Επί των δικαστικών εξόδων

26 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα.

Δεδομένου ότι η ενάγουσα ηττήθη, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αγωγή.

2) Καταδικάζει την ενάγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Bahlmann Pescatore Due

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 30 Μαΐου 1984.

Κατ' εντολή
του γραμματέα

H. A. Rühl

Κύριος υπάλληλος διοικήσεως

Ο πρόεδρος του δευτέρου τμήματος

K. Bahlmann